

Opgave 1 Recht van spreken

Bij deze opgave horen de teksten 1 tot en met 4 uit het bronnenboekje.

Inleiding

In het tijdschrift *Crimelink* van mei 2012 staat een bespreking van het boek *Slachtoffer-dadergesprekken in de schaduw van het strafproces* onder redactie van Ido Weijers, bijzonder hoogleraar jeugdbescherming aan de Universiteit Utrecht.

Deze hoogleraar constateert in het huidige maatschappelijk en wetenschappelijk debat over criminaliteit naast de roep om hardere straffen en de vraag naar een effectievere aanpak van criminaliteit een derde geluid. Dit geluid is nog maar in beperkte mate te horen en betreft de gevolgen van criminaliteit voor direct betrokkenen. Gesprekken tussen daders en slachtoffers zijn daarbij van belang. Tekst 1 is een verkorte weergave van het hierboven genoemde artikel uit *Crimelink*.

Lees tekst 1.

Slachtoffer-dadergesprekken zijn een aanvulling op het strafproces omdat ze kunnen bijdragen aan het realiseren van één van de doelen van straf: genoegdoening.

- 2p 1 a Uit welk citaat van tekst 1 blijkt dat slachtoffer-dadergesprekken leiden tot genoegdoening?
b Geef ook nog een andere mogelijkheid waarmee een dader kan zorgen dat een slachtoffer genoegdoening krijgt.

Genoegdoening is een doel van strafrechtelijke sancties dat dus ook bereikt kan worden met slachtoffer-dadergesprekken.

- 2p 2 Leg uit welk ander doel van sancties bereikt kan worden met slachtoffer-dadergesprekken. Geef een citaat uit tekst 1 waaruit dat blijkt.

In de regels 27 tot en met 46 van tekst 1 worden de resultaten van de slachtoffer-dadergesprekken beschreven.

- 3p 3 Formuleer een hypothese die ten grondslag kan hebben gelegen aan het onderzoek van Zebel. Geef ook aan wat de afhankelijke variabele en wat de onafhankelijke variabele is in je hypothese.

Het CBS voert jaarlijks een leefsituatieonderzoek uit. Daarin worden onder andere kenmerken van slachtoffers in kaart gebracht. In een verantwoording bij dat onderzoek leggen de onderzoekers uit dat ze de gegevens die ze verkregen uit de steekproef hebben herwogen. Dat betekent dat ze meer of minder gewichten hebben toegekend aan een aantal gegevens zodat de verhoudingen binnen de steekproef overeenkwamen met de verhoudingen binnen de te onderzoeken populatie. Een voorbeeld van herweging: als de groep 65-plussers in Nederland bijvoorbeeld 15 procent is, zullen de gegevens van de 65-plussers in de steekproef ook voor 15 procent meegewogen worden, ook al is het aandeel 65-plussers in de steekproef veel groter of kleiner dan 15 procent.

- 2p 4 Leg uit waarom de onderzoekers ervoor gekozen hebben om de gegevens van de steekproef te herwegen.

Lees de teksten 2 en 3.

Het proces van politieke besluitvorming kan beschreven worden met het systeemmodel.

Staatssecretaris Teeven bereidt een wetswijziging voor om de uitbreiding van het spreekrecht te regelen.

- 3p 5 Beschrijf met vijf begrippen van het systeemmodel wat de betekenis is van de discussie op de rechtbank (tekst 2) en de rol van staatssecretaris Teeven in de besluitvorming rond het spreekrecht van slachtoffers.

Het voorstel van Teeven past in een ontwikkeling waarin extra aandacht besteed wordt aan de positie van het slachtoffer.

- 3p 6 Geef drie andere voorbeelden waaruit blijkt dat er de laatste decennia extra aandacht is gekomen voor de positie van slachtoffers in strafprocessen.

Slachtoffers hebben spreekrecht maar verdachten hebben zwijgrecht.

- 2p 7 Leg voor het zwijgrecht uit dat hierbij het dilemma van de rechtsstaat speelt.

Lees van tekst 4 het tekstfragment I.

Tekst 4 bevat drie tekstfragmenten uit de paragraaf over veiligheid en justitie in het regeerakkoord van het kabinet-Rutte 2 (VVD, PvdA).

Columnist Folkert Jensma vindt zich op (in de *NRC* van 10 november 2012) over een teneur die hij waarneemt in het regeerakkoord namelijk dat de overheid harder zou moeten optreden tegen criminaliteit. Op de zin in tekstfragment I reageert hij met de woorden: "En als dat niet kan laten we ze gewoon staan, stel ik voor. Nederland is een rechtsstaat. Die moet het juist van de barrières hebben." Eén van de barrières waar op bedoeld wordt is dat de politie niet zomaar iemand op straat mag fouilleren.

- 4p **8**
- a Geef twee andere voorbeelden van 'barrières' waarop in het regeerakkoord bedoeld wordt.
 - b Noem het beginsel van de democratische rechtsstaat op grond waarvan dergelijke 'barrières' opgeworpen zijn.
 - c Leg uit dat zonder dergelijke 'barrières' een staat geen democratische rechtsstaat kan zijn.

Lees van tekst 4 de tekstfragmenten II en III.

Politieke partijen hebben hun eigen visie op de oorzaken en aanpak van criminaliteit. Elk van beide tekstfragmenten II en III is vrijwel letterlijk in één van de twee verkiezingsprogramma's van PvdA en VVD te vinden.

- 2p **9** Welk tekstfragment is te vinden in het programma van de PvdA en welke visie op criminaliteit van de PvdA is erin te herkennen?
- 2p **10** Welk tekstfragment is te vinden in het programma van de VVD en welke visie op criminaliteit van de VVD is erin te herkennen?

Onderzoek van het Centraal Bureau voor de Statistiek biedt meer inzicht in de achtergrond van slachtoffers. Inwoners van grote steden vertonen relatief vaker crimineel gedrag en ze zijn ook vaker het slachtoffer in vergelijking met inwoners van kleinere steden en dorpen.

- 4p **11** Geef twee sociologische theorieën over het ontstaan van criminaliteit en verklaar met elk van beide het gegeven dat criminaliteit relatief minder voorkomt in dorpen dan in grote steden.

Opgave 1 Recht van spreken

tekst 1

Slachtoffer-dadergesprekken passen in een beschaafde strafrechtelijke cultuur

Overwegend positief

(...) Gedurende de afgelopen vijf jaar heeft de stichting Slachtoffer in Beeld een groot aantal gesprekken tussen
5 daders en slachtoffers van misdrijven georganiseerd. De gesprekken zijn een aanvulling op, en dus geen vervanging van, het reguliere straf-
proces en deelname van slachtoffers
10 en daders is op vrijwillige basis. Inmiddels hebben zo'n tienduizend mensen aan deze gesprekken deelgenomen. Met de bundel *Slachtoffer-
Dader-gesprekken in de schaduw*
15 *van het strafproces* wil Weijers bij het brede publiek bekendheid verschaffen over deze vorm van herstelbemiddeling. Hij vindt het namelijk hoog tijd dat ruimer bekend wordt
20 hoe en met welke inzet deze gesprekken worden georganiseerd en wat de resultaten ervan zijn.

Uitgangspunt van deze bundel zijn de resultaten van het onderzoek van
25 Sven Zebel (Universiteit Twente) naar de werking en resultaten van slachtoffer-dadergesprekken. Zebel concludeert dat zowel slachtoffers als daders tevreden zijn over slachtoffer-
dadergesprekken. Hun wensen en
30 behoeften zijn in het gesprek voldoende aan de orde gekomen en het contact heeft hen tot op zekere hoogte geholpen bij het verwerken van het delict. Slachtoffers ervaren na afloop
35 van het gesprek minder angst en woede ten opzichte van de dader. Daders blijken door de gesprekken meer inzicht te krijgen in de gevolgen
40 van hun handelen voor het slachtoffer en het leed van het slachtoffer lijkt hen na afloop van het gesprek meer te raken dan voor het gesprek. Zij lijken met andere woorden meer
45 ontvankelijk voor de gevolgen van het delict voor slachtoffers.

naar: Marsha de Vries en Guus Meershoek, in Crimelink, mei 2012

tekst 2

Weer discussie over spreekrecht ouders zedenzaak

Het spreekrecht van ouders van misbruikslachtoffers was vandaag weer onderwerp van discussie op de rechtbank in Amsterdam. Dat gebeurde tijdens de rechtszaak tegen Flóvin O., een contact van de hoofd-
5 dader in de Amsterdamse zedenzaak Robert M., en zijn medeverdachte Matthijs van der M.

10 Advocaat Richard Korver staat de ouders van vier kinderen bij die in de huidige zaak zijn betrokken. Hij betoogde dat zijn cliënten in de rechtszaal moeten kunnen vertellen
15 over de gevolgen van de zaak. De advocaten van de verdachten waren het daar niet mee eens. Normaal

20 gesproken mogen alleen slachtoffers zelf het woord voeren, maar dat is in deze zaak niet mogelijk omdat het om kleine kinderen gaat.

Ook in de rechtszaak tegen Robert M. leidde het spreekrecht voor ouders tot veel discussie. De recht-
25 bank kende dat recht toen toe. Zij liep daarmee vooruit op een wetsvoorstel van staatssecretaris Fred Teeven van Justitie vanwege de omvang en ernst van de zedenzaak.

30 In de rechtszaak tegen O. en Van der M. neemt de rechtbank volgende week donderdag een besluit over deze kwestie. (...)

naar: www.volkskrant.nl, 14 juni 2012

tekst 3

Teeven wil meer spreekrecht voor slachtoffers

DEN HAAG - Slachtoffers van misdrijven, of hun nabestaanden, moeten voor de rechter inhoudelijk onbeperkt hun verhaal kunnen doen en
5 ook mogen zeggen wat voor straf zij nu eigenlijk zelf gepast vinden voor

10 hun belager. Hun privacy moet wel behoorlijk worden gewaarborgd. Dat schrijft staatssecretaris Fred Teeven van Veiligheid en Justitie vrijdag aan de Tweede Kamer.
(...)

naar: www.nu.nl, 22 februari 2013

tekst 4

Tekstfragmenten uit het regeerakkoord van het kabinet-Rutte II

tekstfragment I

Barrières die effectief optreden van politie en justitie in de weg staan, worden waar dat kan weggenomen.

tekstfragment II

Door een goede onderlinge samenwerking kunnen ouders, onderwijs, jeugdzorg en politie tijdig risicogedrag signaleren en zo criminele carrières voorkomen.

tekstfragment III

Het wordt mogelijk levenslang toezicht te houden op zeden- en geweldsdelinquenten.

*bron: Regeerakkoord kabinet-Rutte II,
<http://www.rijksoverheid.nl/regering/regeerakkoord/veiligheid-en-justitie>*

Opgave 2 Internationale betrekkingen: het gaat geweldig

Bij deze opgave hoort tekst 5 uit het bronnenboekje.

Inleiding

‘Het gaat geweldig’ is de titel van een boek van Michiel Bicker Caarten. Hij pleit daarin voor een optimistische kijk op de wereldgeschiedenis en zet veel feiten op een rij om die visie te onderbouwen. Enkele fragmenten uit het hoofdstuk over het afnemende aantal oorlogen staan in tekst 5. De vragen van deze opgave gaan over internationale betrekkingen.

Lees tekst 5.

De internationale orde is aan het veranderen. De beschrijving van de oude situatie noemen we wel het klassieke beeld van de internationale orde, en van de nieuwe situatie het post-klassieke beeld.

- 4p **12** Beschrijf twee veranderingen in de internationale orde in de richting van het post-klassieke beeld en leg vervolgens met behulp van twee gegevens uit tekst 5 uit dat die veranderingen gerealiseerd zijn.

In tekst 5 worden de VN enkele keren expliciet genoemd. De VN hebben vier doelstellingen.

- 4p **13** Noem twee doelstellingen van de VN, geef bij elke doelstelling een bijbehorend citaat en beargumenteer je keuze voor de citaten.

“De VN ... zijn door het eind van de Koude Oorlog verlost uit de houdgreep van VS en Sovjet-Unie” (tekst 5, regel 45-48).

Deze houdgreep bleek vooral in één van de organen.

- 2p **14** In welk orgaan van de VN kwam deze houdgreep vooral tot uiting? Leg je antwoord uit.

Opgave 2 Internationale betrekkingen: het gaat geweldig

tekst 5

Er is minder oorlog dan ooit

(...) In het recente verleden is er veel
gebeurd wat oorlog ontmoedigt, of de
reden voor oorlogvoering vermindert.
Onze consensus is veranderd, en we
5 hebben structuren aangebracht om
het risico van oorlog te verminderen.

(...)

Handel vergroot ook het wederzijds
begrip, of althans de communicatie.

(...)

De 'internationale gemeenschap'
10 bestaat tegenwoordig, in de zin dat
een groot aantal rijke landen een
bepaald normenstelsel heeft ontwik-
keld en ook bereid is te handhaven.

(...)

Die 'internationale gemeenschap',
15 geleid door de VN en de VS, is de
nieuwe Leviathan¹⁾. Toen Servië niet
wilde onderhandelen over terugtrek-
king uit Kosovo, voerde de NAVO
maar liefst duizend luchtbombarde-
20 menten uit op doelwitten van het
Servische leger. Dat werkte.

Maar de internationale consensus
verandert ook op andere gebieden.

Meest spectaculair in 1998, toen een
25 Spaanse officier van justitie aan
Engeland verzocht om Augusto
Pinochet, ex-dictator van Chili, vast
te houden wegens misdaden tegen

de menselijkheid. (...)

30 Het idee van universele misdaden,
het spiegelbeeld van de universele
rechten van de mens, was daarmee
erkend. Het idee voor een Inter-
nationaal Strafhof was al veel ouder,
35 het werd voor het eerst voorgesteld
in 1919 tijdens de Parijse Vredes-
conferentie, maar in 2002 werd een
echte rechtbank gevestigd.

De VN richtten ook een apart tribu-
40 naal op voor Joegoslavië. Slobodan
Milosevic en Radko Mladic werden
voor het tribunaal gebracht op be-
schuldiging van het aanstichten van
de Balkanoorlogen.

45 De VN, lange tijd niet serieus geno-
men, zijn door het eind van de Koude
Oorlog verlost uit de houdgreep van
VS en Sovjet-Unie en tot bloei ge-
komen. (...)

50 Vredesmissies werken. Virginia Page
Fortna, een politiek wetenschapper,
onderzocht 115 wapenstilstanden
tussen 1944 en 1997. Als er een
vredesmissie werd georganiseerd
55 (door de VN, NAVO of Organisatie
van Afrikaanse Unie), voorkwam die
een hervatting van geweld in tachtig
procent van de gevallen. (...)

*naar: Michiel Bicker Caarten: Het Gaat Geweldig, Bert Bakker,
Amsterdam 2013, p. 79-82*

noot 1 Leviathan: Thomas Hobbes gaf deze naam aan de heerser die de absolute macht had
waarmee hij chaos en de oorlog van allen tegen allen kon vermijden.

Opgave 3 Macht van pressiegroepen

Bij deze opgave horen de teksten 6 tot en met 8 uit het bronnenboekje.

Inleiding

Deze opgave heeft betrekking op twee pressiegroepen: de werkgeversorganisatie VNO-NCW en de Occupy-beweging. VNO-NCW is een organisatie die opkomt voor de belangen van werkgevers van grote ondernemingen terwijl de Occupy-beweging bestaat uit diverse actiegroepen die wereldwijd actief zijn. Die actiegroepen vormen samen een protestbeweging die een fundamentele verandering van het financiële systeem nastreeft.

Lees tekst 6.

Er zijn verschillende theorieën die een visie geven op de machtsverdeling in een democratie.

- 3p 15 Leg uit welke theorie te herkennen is in tekst 6. Geef eerst een beschrijving van die theorie. Betrek in je uitleg een citaat uit tekst 6.

In tekst 6 is een belangrijk kenmerk van de Nederlandse politieke cultuur te herkennen.

- 3p 16 a Omschrijf het begrip politieke cultuur.
b Welk kenmerk dat typerend is voor de Nederlandse politieke cultuur is te herkennen in tekst 6? Leg je antwoord uit.

Maak gebruik van de teksten 6 tot en met 8 in het bronnenboekje.

Pressiegroepen zijn in te delen in soorten. Naast verschillen zoals een verschil in doelstelling en een verschil in omvang worden ook nog drie andere criteria gebruikt om pressiegroepen van elkaar te onderscheiden. Eén daarvan is het criterium levensduur. Sommige pressiegroepen bestaan kort, andere lang.

- 4p 17 a Geef de twee andere criteria waarmee pressiegroepen van elkaar onderscheiden worden.
b Wat is het onderscheid tussen VNO-NCW enerzijds en de Occupy-beweging anderzijds op basis van de twee andere criteria die je net hebt genoemd?

In de titel van het interview met Wientjes wordt de beeldspraak gebruikt van een 'ondergrondse tunnel'. Hiermee wordt een knelpunt in ons staatsbestel weergegeven. Als het beeld van de ondergrondse tunnel de werkelijkheid goed verbeeldt dan schiet het democratische gehalte van ons politieke systeem op dit punt tekort.

- 2p 18 Leg uit welk knelpunt in het democratische gehalte van ons politieke systeem weergegeven wordt in het beeld van de 'ondergrondse tunnel'.

- De gemeente Amsterdam gedoogde gedurende enige tijd het tentenkamp van Occupy midden in de stad op het Beursplein. Het tentenkamp is een voorbeeld van burgerlijke ongehoorzaamheid.
- 3p **19** Geef één overeenkomst en twee verschillen tussen crimineel gedrag en burgerlijke ongehoorzaamheid.

Opgave 3 Macht van pressiegroepen

Tekst 6 bevat enkele citaten uit een interview van website nu.nl met werkgeversvoorzitter Wientjes van VNO-NCW uit 2012.

Het interview is afgenomen in de periode voor de Tweede Kamerverkiezingen van 12 september 2012. Deze verkiezingen waren het gevolg van de val van het kabinet-Rutte (CDA en VVD, gedoogd door de PVV) op 23 april 2012. De dikgedrukte tekstdelen zijn de vragen van de interviewer.

tekst 6

Wientjes bestrijdt ondergrondse tunnel met Rutte

De verkiezingen komen eraan. Bent u zenuwachtig dat u uw directe lijn met het kabinet mogelijk verliest?

- 5 "Ik hoor geluiden dat het kabinet-Rutte ontzettend goed voor ons is geweest. Maar het beeld dat we als werkgevers een directe tunnel naar hem hebben gegraven klopt niet.
- 10 Doordat de vakbonden niet meer in staat waren zaken te doen, hebben we onze lobby vanzelfsprekend versterkt richting het kabinet. Maar voor ons blijft gelden dat echt
- 15 belangrijke hervormingen eigenlijk alleen gerealiseerd kunnen worden met z'n drieën: de vakbonden, de werkgevers en de overheid. Dat geldt
- 20 Nederland in de afgelopen 30 à 40 jaar: want dan heb je draagvlak."

Ook Alexander Rinnooy Kan (Sociaal Economische Raad, red.) stelde deze week dat de werkgevers al een tijdje rugwind hebben door het kabinet-Rutte. De FNV is niet de enige met die kritiek.

- 30 "Ook Rinnooy Kan kan zich wel eens vergissen. Natuurlijk, het kabinet-

Rutte heeft op een aantal gebieden zeer veel goeds gedaan, met name door het topsectorenbeleid neer te zetten. De erfenis van Rutte is een

35 sterk ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, als opvolger van een zwak ministerie van Economische Zaken.

- Maar als je kijkt op het gebied van de
- 40 sociale wetgeving, dan was dit een uiterst conservatief kabinet. Er was stilstand op de arbeidsmarkt en woningmarkt. Ook hadden we meer inzet op het buitenlands beleid willen
- 45 hebben, daar moeten we ons geld verdienen. We hebben twee jaar van binnenlandse problemen gehad, waardoor de premier geen tijd had om te reizen. Maar het kan niet zo
- 50 zijn dat een premier al twee jaar niet in China is geweest.

- We praten altijd met onze partners, hebben voor het pensioenakkoord onze volle inzet gegeven. Dat
- 55 akkoord leverde ook bij onze achterban vragen op, maar het was een compromis. (...) Maar het is allemaal misgegaan toen het conflict binnen de FNV uit de hand liep, en we in-
- 60 eens een belangrijke gesprekspartner kwijt waren." (...)

naar: www.nu.nl, 31 augustus 2012

tekst 7

Geslaagde actiedag

Op de wereldwijde *globalnoise* actiedag hield Occupy Amsterdam zaterdagmiddag (13 oktober 2012) op het Beursplein een lawaai demonstratie.
5 De *cacerolazo*¹⁾ van potten, pannen, lepels, slaghout en ander geïmproviseerd drummateriaal zorgde voor een kakofonie aan geluid als aanklacht
10 en voor een rechtvaardigere verdeling van de rijkdom in de wereld.

Allerlei groepen in meer dan 300 steden namen deel aan deze vreedzame protestactie en sloegen op
15 potten en pannen, maakten muziek, zongen en schreeuwden om hun zorgen te uiten.

Deze dag was om te laten horen dat er een wereldwijde beweging van

20 strijdbare mensen bestaat die tegen de financiële zwendel opstaat. Het luidruchtige karakter van de manifestatie maakte duidelijk dat het de hoogste tijd is dat overheden hun
25 dovemansoren openen en eindelijk daadwerkelijk opkomen voor de miljarden mensen die opgeofferd worden aan die kleine groep die zichzelf onmetelijk verrijkt.

30 De wereldwijde actiedag op 13 oktober markeerde eveneens de eerste verjaardag van Occupy Amsterdam. De manifestatie op het Beursplein was dan ook meer dan
35 een luidruchtig protest. Het was eveneens een dag om ideeën en acties voor de toekomst te delen en de lokale, nationale en internationale netwerken te versterken.

bron: <http://www.occupyamsterdam.nl/2012/10/14/geslaagde-actiedag/>

noot 1 *cacerolazo*: vorm van protest waarbij demonstranten de aandacht trekken door op potten en pannen te slaan.

tekst 8

Vijf vragen over Occupy

Wie zijn de Occupy-beweging?

Sinds 17 september 2011 wordt in het New Yorkse Manhattan betoogd door demonstranten onder de naam Occupy Wall Street. (...)

Wat willen ze?

- 5 De deelnemers van de protestbeweging betogen tegen sociale en economische ongelijkheid, de hebzucht van bedrijven en de invloed van bedrijven en lobbyisten op de overheid. De betogers stellen 99 procent van de Amerikanen te vertegenwoordigen, tegenover 'de kwalijke macht van 1 procent van de schatrijken'. Volgens de betogers moet iedereen een eerlijke toegang krijgen
- 10 tot de rijkdommen van de wereld. (...)

Hoe organiseren ze zichzelf?

- De beweging combineert protesten op straat met online-acties. Veel van de communicatie van de groep gaat via websites en sociale media als Facebook en Twitter. Er is geen leidende groep binnen de Occupy-beweging. Beslissingen
- 15 in de groep worden veelal genomen door de 'General Assembly', een horizontaal en autonoom georganiseerde beweging zonder leider, met haar wortels in het anarchisme. (...)

Waar heeft de Occupy-beweging aanhang?

- Betogingen van de Occupy-beweging brachten wereldwijd in ruim 950 steden al
- 20 honderdduizenden mensen op de been. Vooral in het door economische crises zwaar getroffen Zuid-Europa gaven veel mensen gehoor aan de oproep de straat op te gaan om te protesteren tegen uitwassen van het kapitalisme. (...)
- In Amsterdam, Brussel, Parijs en Londen varieerden de aantallen betogers van honderden tot hooguit enkele duizenden. Honderden actievoerders kamperen
- 25 in de centra van de steden Londen, Frankfurt, Brussel en Amsterdam.

Hoe nu verder?

- De groep heeft een aantal eisen gepubliceerd, maar deze doelstellingen zijn zo groots, dat het lastig lijkt ze daadwerkelijk te realiseren. De beweging lijkt dan ook voornamelijk een bewustzijn te creëren. Het is een beweging waarin mensen
- 30 zich verenigen die het gevoel hebben dat ze binnen de huidige politieke verhoudingen en machtsverhoudingen geen stem hebben. (...)
- Hoe lang de protesten zullen voortduren en gedoogd worden is onduidelijk.

naar: www.nu.nl, 15 november 2011

Opgave 4 Berichtgeving over Haren. De media onder vuur

Bij deze opgave horen de teksten 9 tot en met 11 uit het bronnenboekje.

Inleiding

Op 6 september 2012 nodigt een meisje uit Haren via Facebook haar vrienden uit voor haar zestiende verjaardag op 21 september. Per abuis schermt ze haar uitnodiging niet af zodat deze niet alleen door haar vrienden maar door iedereen gelezen kan worden. De uitnodiging wordt vervolgens door een paar jongeren 'gekaapt' en zij zorgen via de sociale media voor een razendsnelle verspreiding zodat de uitnodiging door enkele tienduizenden jongeren gelezen wordt.

De jongeren zijn geïnspireerd door de film Project X waarin een 'feestje' na een openbare uitnodiging via de sociale media volkomen uit de hand loopt. Op internet en de sociale media groeien in de aanloop naar de 21ste september de opwinding en de spanning en ook de traditionele media maken er melding van.

Op 21 september vinden ernstige rellen plaats in Haren. Een vraag die achteraf gesteld wordt is of het voorkomen had kunnen worden.

Onder voorzitterschap van Job Cohen doet de commissie 'project X' Haren onderzoek naar onder andere de rol van de sociale media, de massamedia en de autoriteiten. In maart 2013 verschijnt haar rapport.

Lees tekst 9.

Het rapport heeft de titel: 'Twee werelden'.

- 4p 20 Verklaar aan de hand van tekst 9 dat er binnen één samenleving zulke grote verschillen tussen jongeren en ouderen ontstaan dat je kunt spreken van 'twee werelden'.

Gebruik in je uitleg een functie van cultuur in de samenleving, het begrip dominante cultuur en het gebruik van sociale media.

Massamedia vervullen verschillende maatschappelijke functies. Binnen de jongerencultuur zijn sociale media erg belangrijk mede omdat ze één van de maatschappelijke functies vervullen die bij de traditionele media, sinds de ontzuiling, minder goed te herkennen is.

- 2p 21 Leg uit welke maatschappelijke functie van de sociale media binnen de hierboven genoemde jongerencultuur bedoeld wordt.

Lees de regels 1 tot en met 12 van tekst 10.

- 3p 22 Wat is een mediahype? Leg ook uit welk dilemma een journalist kan ervaren als hij niet bij wil dragen aan een mediahype.

- De commissie Cohen zocht een antwoord op de vraag of de beschuldigingen aan het adres van de media terecht waren. Een dergelijk onderzoek heeft pas zin als je aan een uitkomst gevolgen kunt verbinden.
- 2p 23 Leg aan de hand van artikel 7 van de Grondwet uit of er een **juridisch** gevolg zou kunnen worden verbonden aan het optreden van de media bij Project X Haren.

- Er zijn verschillende soorten onderzoek. Onderzoeken kun je indelen in kwalitatief en kwantitatief onderzoek.
- 2p 24 Blijkt uit tekst 10 of hier sprake was van een kwalitatief of een kwantitatief onderzoek? Leg je antwoord uit.

- Lees de regels 13 tot en met 28 van tekst 10.*
- 2p 25 Leg aan de hand van de tekst uit welke theorie over beïnvloeding door de media te herkennen is in de regels 13-28 van tekst 10.

- Lees tekst 11.*
- Uit tekst 11 kun je twee verschillende criteria voor nieuwswaarde afleiden. Niet alle media hanteren dezelfde criteria. Dat heeft te maken met de identiteit van het medium.
- 3p 26 a Geef twee criteria voor de selectie van het nieuws die je kunt afleiden uit tekst 11.
- b Welke van die twee criteria past beter bij de *NRC* en welke minder? Leg je antwoord uit.

Opgave 4 Berichtgeving over Haren. De media onder vuur

tekst 9

Zo wordt het feest gekaapt. Want het zou toch jammer zijn om deze kans op iets geweldigs, op een enorm feest met allemaal jongeren, zomaar
5 voorbij te laten gaan? Het past in de feestcultuur die zich de afgelopen jaren in Nederland heeft ontwikkeld. En dit is wel een heel bijzonder feest.
(...) Het is duidelijk: er is sprake van
10 twee werelden. Een jongerenwereld waarin sociale media een wezenlijke rol spelen, en een wereld van

ouderen, die geen idee hebben wat zich daar afspeelt, laat staan dat ze
15 weten hoe daarop te reageren. Ja, de term 'sociale media' is bij hen natuurlijk bekend, ook door de rol van de sociale media in de Arabische lente, maar wat het precies betekent, en
20 wat zich daar afspeelt... een blinde vlek. Zo hoort ook de burgemeester van Haren, in een redelijk vroeg stadium, voor het eerst over Project X Haren van zijn zoon.

naar: Commissie 'project X' Haren, Hoofdrapport, maart 2013, p. 9

tekst 10

De massamedia worden in veel commentaren over 'Haren' ervan beschuldigd het evenement groter te hebben gemaakt dan het normaal
5 gesproken geweest zou zijn. Volgens sommigen zouden zij zelfs olie op het vuur gegooid hebben. In elk geval hebben zij volgens velen gezorgd voor een mediahype. Zijn deze beschuldigingen terecht? In dit hoofdstuk proberen we hierop een antwoord te geven.
10 (...)
Het is belangrijk om op te merken dat we in dit hoofdstuk niet uitgaan van
15 eenduidige en rechtstreekse effecten van media(boodschappen).
Verondersteld wordt dat de betekenis die ontvangers aan beelden hechten niet van te voren vaststaat en per
20 individu sterk kan verschillen. Hoe

een boodschap wordt geïnterpreteerd is afhankelijk van een groot aantal factoren. Zo kan de boodschap dat het feest 'niet doorgaat' door een
25 bezorgde moeder heel anders worden opgevat dan door een jongere die vast van plan is om naar Haren te gaan.
Als er in dit hoofdstuk gesproken wordt over media die 'mobiliserend' en 'demobiliserend' zijn dan heeft dat dan ook voornamelijk betrekking op de boodschappen die worden geuit en niet op de wijze waarop deze
30 boodschappen door de kijker, luisteraar of lezer worden ervaren. Het gaat in dit hoofdstuk dus vooral om het beeld dat de media schetsen en niet zozeer over de receptie
40 hiervan.

naar: Commissie 'project X' Haren, Deelrapport 2, maart 2013, p. 53

tekst 11

Ombudsman NRC over berichtgeving Haren

(...) Dan nu naar Haren, Groningen. Was wat daar gebeurde een vorm van journalistieke opruiing? Een spontane oploop naar iets spectaculairs? Een uitbarsting van jeugdig testosteron in vreedstijd (en dus niets nieuws onder de zon)? Of een nieuw fenomeen?

(...) Vanaf het moment dat het feest werd opgepikt door nationale media explodeerde Twitter met aanmoedigingen om naar Haren te gaan. Het resultaat was een koortsige pirouette van nieuws en amusement, van feiten en verwachtingen, die langzaam maar zeker naar een hoogtepunt toe ging. De rest is, zoals het heet, een feestje.

Hoe moeten serieuze media hier dan mee omgaan? Moeten die zulke opgeklopte gekkigheid niet negeren? Nee, alleen al niet omdat vijf minuten Googlen voorbeelden oplevert van eerdere zogeheten Project X-feesten die volledig uit de hand liepen: dronkenschap, vernielingen, geweld. Er was dus voor media, om maar te zwijgen van de autoriteiten, volop aanleiding om alert te zijn. (...)

*naar: NRC-ombudsman Sjoerd de Jong in NRC Handelsblad,
25 september 2012*